

Formánsok a nyelv és az egyén tükrében

Olaszy Gábor¹ – Abari Kálmán²

¹BME TMIT, ²DE, Pszichológiai Intézet,

¹olaszy@tmit.bme.hu, ²abari.kalman@arts.unideb.hu

A magyar formánsadatbázisra támaszkodva végzünk újszerű statisztikai vizsgálatokat. Alapvető hipotézisünk, hogy a formánsvonulatok statisztikai vizsgálatával kimutathatók olyan tulajdonságok is, amelyek az artikulációt meghatározó nyelvre jellemzőek, és azok is, amelyek az egyénre vonatkoznak. Korábbi kutatásunkban létrehoztuk a szöveges bementtel működő HMM alapú formánsmenet jósló modellt az első két formánsmenet előállítására. Igazoltuk, hogy a természetes ejtésű, és a generált formánsmenetek között az egyezés elfogadhatóan magas (81%). Előadásunkban foglalkozunk a harmadik formáns jóslásának problémakörével, valamint rangsoroljuk a formáns vonulatokat a nyelvre vonatkozó jellemzőségi-fokozat szempontjából. Az F3-ra kiterjesztett vizsgálatunk megmutatja, hogy a modell által generált formánsmenet nem hozható magas szintű korrelációba a természetes ejtés F3 adataival. Ez alátámasztani látszik a harmadik formáns beszélőre jellemző tulajdonságát. Grafikus módszerekkel vizsgáljuk, hogy melyek azok a hangkapcsolatok, amelyekre a harmadik formáns menetének viszonylagos stabilitása jellemző, ami viszont ezeknél a hangkapcsolatoknál a nyelvi dominanciát jelentheti az egyéni jellegzetességgel szemben. Kutatásunk második témaköre a női és a férfi formánsvonulatok összehasonlítása. Megvizsgáljuk, hogy van-e statisztikai különbség a női és férfi modellel kapott formánsmenetek alakja között. Ezzel kísérletet teszünk arra, hogy számszerűleg is kimutassuk a magyar női és férfi beszélők artikulációs mozgássorozatai közötti feltételezhető hasonlóságot, ugyanazon hangsorra vonatkoztatva.